ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Ukrainian Nat'l Ass'n
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:

| | | | |
|---|---|---|---|
| per year | $2.00 | Canada & Europe: | |
| half year | 1.00 | per year | $3.00 |
| single copy | .03 | half year | 1.50 |

# СВОБОДА

ЗАПОЧ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:

| | | | |
|---|---|---|---|
| на рік | $2.00 | Канада і Европа: | |
| на пів року | 1.00 | на рік | $3.00 |
| поод. число | .03 | на пів року | 1.50 |

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR NAT'L ASS'N OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк 20-го жовтня 1914. Ч. 64. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Tuesday, October 20. 1914. N. 64.

# ДАЛЬШИЙ ПОБІДНИЙ ПОХІД АВСТРІЙЦІВ В ГАЛИЧИНІ.

## В послідних битвах в Галичині полонили Австрійці 15.000 Москалів.

## Німці в Польськім Королівстві находять ся у віддаленю 8 миль від Варшави.

## Німецькі війска посувають ся дальше на полудне і загрожують Дінкерк і Кале.

# Війна з Росією.

## в Галичині:

### МОСКАЛІ УСТУПАЮТЬ З ГАЛИЧИНИ ПІД НАПОРОМ АВСТРІЙСЬКОЇ АРМІЇ ЩОРАЗ ДАЛЬШЕ НА СХІД.

Лондон, 18. жовтня. — Кореспондент Бюра Райтера з Амстердаму подає отсе австрійське урядове оповіщене з Відня, видане в суботу, дня 17. с. м. про воєнне положенє в Галичині:

„Битви від **Старого Самбора** (над Дністром) **на північ здовж Сяну** аж до російської границі випали в нашу (австрійську) користь. Такзамо випали для нас корисно битви **здовж Дністра** на північний схід і на полудневий схід **аж до ріки Стрия коло Синевідська вижного** (де ріка Опір вливаєть ся до ріки Стрия). Наше (австрійське) військо перейшло ріку Стрий, заняло верхи в Синевідську вижнім і **прогнало неприятельське військо дальше на схід.** Наше військо посунуло ся дальше на північ та заняло по завзятім бою з Москалями верхи в **Підбужу** (місточко в дрогобицькім повіті).

„Тепер наш наступ на неприятеля з **верхів Синевідська вижного і Підбужа іде на північний схід здовж ріки Стрия в напрямі на місто Стрий і Жидачів до Дністра.**

„**На північ від Перемишля, на східнім березі ріки Сяну** (значить, що Австрійці перейшли вже ріку Сян і виперли Москалів від сеї ріки на схід) **наші війска осягнули побіду і посувають ся дальше на схід.** Москалі мали в останнім часі великі страти. **Самих полонених дістало ся в наші руки 15.000".**

Берлін (через Сейвіл, Л. Ай.), дня 18. жовтня. — Австрійці в Галичині посувають ся у своїм побідним поході щораз дальше на схід. Перед їх напором уступають Москалі з великими стратами і лишають свої укріпленя, які були собі приготовили **на схід від Перемишля** (значить, що про облогу Перемишля Москалями вже нема що говорити, коли вже вони відступили і від східної сторони, де ще на останку держали ся; облога Перемишля вже скінчила ся і битви в Галичині тепер будуть вести ся дальше на схід в области Дністра і Буга). Відколи Австрійці перейшли до офензиви і змусили Москалів до дефензиви (офензива значить — наступаюча або зачіпна війна, а дефензива значить — оборонна війна), взяли вони загалом 15.000 Москалів до неволі.

### ЗВІРСТВА МОСКОВСЬКИХ КОЗАКІВ НА УГОРСЬКІЙ РУСИ.

Манчестер, Месс., 18. жовтня. — Австро-угорський амбасадор др. Думба одержав ось-таку бездротну телеграму з Відня:

Війна в Галичині ведеть ся тепер на лінії від Старого Самбора над Дністром на північ до російської границі по правім боці Сяну (на схід).

Останки російського війска, які були впали на Угорщину через Карпати, втікають тепер назад туди, куди прийшли, перед погонею угорських війск. **Москалі допускали ся в тих околицях на Угорщині, відки їх прогнано** (вони були там на нашій угро-руській земли), **страшних звірств. Обрабовували бідних мешканців, а жінки і дівчата мучили і насилували.** (Ось-таку то „царську свободу" несуть дикі Москалі на нашу землю!).

### ВІДПОВІДЬ КОМАНДАНТА ПЕРЕМИШЛЯ.

Відень (через Амстердам), 16. жовтня. — **Комендант перемиської кріпости дав дня 2. жовтня Москалям заслужену ними відповідь. Радко Димітрієв, генерал російської армії, яка облягала Перемишль, вислав до Перемишля в справі переговорів з комендантом кріпости офіцира з отсим письмом:**

**„Воєнне щастє, яке опустило австрійське військо, уможливило нам облогу кріпости, котру Ви бороните. Я є певний сего, що Ви не можете числити на жадну відсіч. Щоби отже запобігти дальшому проливови крови, уважаю теперішну хвилю за відповідну до переговорів в справі добровільної капітуляції. Коли добровільно віддасьте кріпость, то можете одержати від начального вожда російських війск для себе і цілого гарнізону догідні услівя.**

**„Коли Ваша Ексцеленція згодить ся на переговори, то прошу подати через нашого посла, надпоручника Вандама, жадані услівя. При тій нагоді висказую Вашій Ексцеленції особисте високе поважанє".**

**На се одержав російський командант отсю коротку відповідь:**

**„До команданта: Уважаю низше своєї чести і гідности дати на Ваше обиджаюче предложенє навіть таку відповідь, на яку вона заслугує.**

**Командант перемиського ґарнізону.**

Се діяло ся 2. жовтня, коли австрійські війска мусіли уступити перед великою перевагою Москалів дальше на захід. Та не минуло від тої хвилі два тижні, як російська армія, не здобувши жадного форту, утікла за ріку Сян, полишаючи в битвах під Перемишлем десятки тисяч убитих і ранених. Московська штука з Перемишлем не удала ся.

---

## в Польськім Королівстві:

### НІМЦІ ПІД ВАРШАВОЮ.

Петроград (через Лондон), дня 17. жовтня. — Ледви 8 миль перед Варшавою находять ся німецькі і російські війска у завзятій битві. Постанова російського уряду, щоби Варшаву боронити, має двояке значінє. Перше, що не допустить ся, аби Німці взяли собі Варшаву на зимову кватиру, а друге, що Німці не зможуть розтягнути свого фронту.

Російські військові знавці догадують ся, що Німеччина має намір **перенести війну до східної Галичини в околиці Львова,** а догадують ся вони сього потім, що Німці пруть на полудне.

Берлін (через Сейвіл, Л. Ай.), дня 18. жовтня. — В російській Польщі панує велика нужда. Депутація звернула ся з просьбою до Петрограду о поміч.

Лондон, 18. жовтня. — Москалі знущають ся над Поляками і Жидами в Польськім Королівстві. Вважають їх зрадниками і катують їх, а богато стріляють і вішають.

### НЕЛЮДСЬКЕ ПОВЕДЕНЄ З БРАНЦЯМИ.

Петроград, дня 18. жовтня. — Тутешна московська ґазета „Рѣчь" доносить, що **російський уряд висилає полонених, навіть офіцирів — на Сибір.**

---

# Війна з Францією.

### НІМЦІ ВИСИЛАЮТЬ НОВІ ВІЙСКА ДО ФРАНЦІЇ.

Лондон, 17. жовтня. — **З Копенгаген доносять, що висилка німецьких війск для скріпленя боєвої лінії у Франції відбуваєть ся на великі розміри. Лише через місто Бранденбург переїхало в напрямі Франції неменьше як 28 поїздів протягом одної години. Після оцінки деяких знавців нові сили німецькі у Франції мають виносити 300.000 до 400.000 людий, крім сего богато коний і гармат. Німеччина, здаєть ся, готовить ся до рішаючого бою.**

### ПО ЗДОБУТЮ АНТВЕРПІЇ.

Вашінґтон, Д. К., 16. жовтня. — Німецька амбасада одержала нині отсю бездротну телеграму з Берліна через Сейвіл, Л. Ай.:

Головна воєнна кватира повідомляє, що Німці взяли в околиці Антверпії 5.000 неприятельських жовнірів до неволі. У воєнній добичі Німців находить ся 500 гармат, 4.000 тон збіжа і великий засіб худоби, а також дерева і металю. Уладженя в пристани не ушкоджені.

Лондон, 16. жовтня. — Амстердамський кореспондент Бюра Райтера доносить, що Німці оставили в Антверпії військову залогу, зложену з 17.000 моряків і 200 офіцирів під проводом адмірала. На місто наложено воєнну контрибуцію, яку має воно складати щоденно, а саме має щодня доставляти для німецької військової залоги 300 сотнарів бараболь, 2000 фляшок вина, хліба для цілого ґарнізону, 85.000 циґар і 8.500 кільограмів мяса. Крім того має Антверпія щодня платити військовій залозі $10.000.

### НІМЕЧЧИНА МОЖЕ ПОСТАВИТИ 10-МІЛЇОНОВУ АРМІЮ.

Лондон, 17. жовтня. — **На підставі одержаних вістий подають англійські знавці, що Німеччина є в силі поставити 10-мілїонову армію.**

| | |
|---|---|
| **Німецька армія, яка вже стоїть під оружєм, числить около** | **4,450.000** |
| **резерви і загальне ополченє, які в дуже короткім часі можуть бути вислані на поле битви,** | **3.750.000** |
| **загальне ополченє з людий від 17 до 20 літ** | **1,500.000** |
| **Разом** | **9,700.000** |

# ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕНЄ

### НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З РОСІЄЮ.

Австрійські війска перейшли до офензиви на цілій лінії. Одна австрійська армія, яка надійшла від заходу, розбила російську армію коло Перемишля і Ланцута та змусила її подати ся назад за ріку Сян. Коло Хирова, на полудне від Перемишля, змусили Австрійці Москалів цофнути ся на північ до ріки Стрвяж. Друга австрійська армія надійшла з Угорщини. Розбивши російські відділи, які находили ся на Угорщині, перейшла вона гори Карпати коло Ужока і Лавочного. Москалі були приневолені утікати дальше на північ в напрямі Львова.

Боєва лінія в Галичині тягнеть ся здовж ріки Сяну, відтак йде через Хирів, Самбір і Стрий. В послідних днях битви Австрійці полонили понад 15.000 Москалів, а крім сего забрали богато гармат і возів.

Вість про занятє Львова, як се було вже передше згадано, оказала ся передчасною. Коли однак воєнне щастє послужить Австрійцям, то вони зможуть дійсно в короткім часі відобрати Львів. З огляду на се, що австрійські війска є віддалені від Львова всего о яких два дні маршу, тому можна припускати, що Москалі, які є у Львові, готовлять ся вже до утечі.

В Польськім Королівстві мимо великої слоти битва триває дальше, а передівсім на лінії Івангород—Варшава. Послідні німецькі телеграми принесли вість, що німецька армія станула вже перед брамами міста у віддаленю 8 миль. Телеґрами з Петроґраду доносять справді, що Москалям удало ся відперти напад Німців і прогнати їх 30 миль від Варшави, однак російські вісти все брехали, тому і тим послідним годі вірити. Впрочім недалека будучність покаже, котрі вісти були правдиві.

Деякі воєнні знавці заключають, що з причини зближаючої ся зими, Німці всіми силами будуть старати ся заняти Івангород і Варшаву, щоби на зиму заняти становища здовж ріки Висли.

У Східних Прусах не зайшли ніякі важнійші зміни.

---

### НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З ФРАНЦІЄЮ:

Німці, занявши Остенду, стали панами цілої Бельгії. Терен війни з Францією находить ся тепер в північній Франції. Головна боєва лінія тягнеть ся від границі Швайцарії аж до побережа коло Дінкерк. Коли на давнійшій лінії не зайшли майже ніякі зміни, то праве крило німецьке посуваєть ся чимраз дальше на полудне. Головною цілью німецької армії є занятє французьких пристаний над каналом: Кале і Бульонь. Коли Німцям удасть ся се осягнути, тоді вони розпічнуть подвійну акцію. Перше — дальший похід на полудне в напрямі Парижа, друге — напад на Анґлію. Вісти з Німеччини доносять, що Німці крім армії, яка облягала Антверпію, вислали на терен війни до Франції 300.000 до 400.000 нового війска. З того можна заключати, що небаром прийде до великої битви, яка може рішити вислід цілої війни. Рівночасно робить Німеччина великі приготовленя до нападу на Анґлію. В який спосіб вона його виконає, остає покищо загадкою.

Німцям на мори удало ся знова затопити англійський воєнний корабель „Говк" при помочи підводного судна. Про затопленє Англійцями чотирох німецьких торпедовців нема ще потвердженя. Впрочім є се одні із найменьших кораблів, тому і їх евентуальна страта не може мати ніякого більшого впливу на дальшу війну на мори.

---

# Війна на мори.

### НІМЦІ ЗАТОПИЛИ АНГЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ „ГОВК".

Лондон, 17. жовтня. — **Німецьке підводне судно поцілило торпедою англійський воєнний корабель „Говк". Корабель пійшов на дно, а разом з ним майже ціла його залога. Із 544 людий залоги виратувано всего 50.**

### ДОТЕПЕРІШНІ СТРАТИ НА МОРИ НАЙБІЛЬШОЇ МОРСЬКОЇ СИЛИ.

Досп Німці завдали Анґлії ось-такі страти на мори:

Дня 7. серпня наїхав англійський воєнний корабель „Амфіон" на німецьку підводну міну і розтрісканий пійшов під воду.

Дня 3. вересня наїхав англійський торпедовець „Спіди" на німецьку підводну міну і пійшов на дно.

Дня 7. вересня німецьке підводне судно розбило торпедовим вистрілом англійський кружляк „Педфайндер".

Дня 7. вересня німецький кружляк „Ґебен" знищив своїми стрілами англійський кружляк „Веріор" і затопив його коло турецького побережа біля Дарданелів.

Дня 20. вересня німецький кружляк „Кеніґсберґ" знищив англійський кружляк „Пеґазус".

Дня 22. вересня одно німецьке судно „U.—9." знищило протягом кількох хвиль торпедовими вистрілами 3 німецькі воєнні кораблі: „Кресеї", „Гоґ" та „Ебокір" і пігнало їх на дно моря.

Дня 15. с. м. німецьке підводне судно затопило німецький кружляк „Говк".

Значить, що загалом Німці знищили вже Англійцям 8 воєнних кораблів середної величини (кружляків) та один торпедовець. З того 7 кружляків і 1 торпедовець вже під водою; один кружляк „Пеґазус", вправді знищений, але не затоплений.

Із затопленими кораблями згинуло до 3.000 англійських моряків.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Ukrainian National Association of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS — MEMBERSHIP LABEL



# Вісти з Галичини.

### Настрій серед насеня підчас війни.

Мимо сього, що ще кілька літ тому самої думки про можливість війни ніхто не хотів трактувати серіозно, тепер населенє Галичини скоро з нею мусїло освоїтись. Само завішенє основних державних законів з 21. грудня 1867 р. та оголошенє воєнного стану, а вслїд за тим і виїмкових розпоряджень, завішенє судів присяжних, установленє на їх місце звичайних трибуналів, оголошенє мораторії а з тим і невиплачуванє вкладок банками спричинили з початку величезне заміпанє. Одначе події наступали скоро по собі і „клин вибивано клином". В однім дни зчезли золоті гроші, натомісць появили ся банкноти 10 і 20 коронові, яких не мож було зміняти, бо бракло дрібних гроший. Філїї австро-угорського Банку були цїлими днями в облозї, бо після статутів Банку — він мусить міняти гроші. І міняв, оскілько хто міг дотиснутись до каси. Сей брак дрібного гроша дасть ся пояснити тим, що військова адміністрація мусїла мати величезні запаси на виплату жолду (льнунґу) для війська. І справдї два тижні пізнїйше ніхто не міг вже нарікати на брак дрібного гроша тимбільше, що Банк пустив в обіг двокоронові банкноти та старі срібні одноґульденові монети, котрі якраз з кінцем сього року мали бути вицофані з обігу. Сей брак дрібного гроша дав ся відчути також і в Німеччині та в инших державах, а банки нїяк не хотїли приймати заграничних монет до виміни. Так приміром американські доляри впали до вартости 4.50 корон, підчас коли звичайний їх курс був 4.90—4.96 корон.

По оголошеню частинної мобілїзації 5 корпусів против Сербії, стягнено сейчас всїх урльопованих на час жнив жовнїрів, рівнож політичні, та зелїзничі урядники зістали телєґрафічно відкликані з урльопів. Про вибух війни з Росією нїхто серіозно не думав, хоч кождий висловлював свою думку, що ізза самої Сербії, шкода виймати меча. Кождий бажав собі погрому Росії. І дійсно по першій мобілїзації оголошено загальну мобілїзацію: до армії мали зголосити ся резервісти й запасові резервісти (ерзацрезерва), нарід одначе не зрозумів мобілїзаційного розпорядку й тому зголосили ся всї, не виключаючи загального ополченя. Розуміє ся, що се спричинило військовій управі богато клопотів, на які вона не була приготована, бо загальне ополченє було пляноване на пізнїйше.

Причина сього напливу ополченців лежала також в занадто великім поденервованю населеня. Кількалїтний страх перед наїздом Москаля, майже щорічні мобілїзаційні проби від анексії Боснії в 1908 р. витворили такий настрій між населенєм, що воно воліло раз вже перебути війну, нїж жити в такій довшій непевности. І хоч кождий був сьвідомий, що війна, се не жарт, хоч приходило до зворушаючих сцен при прощаню, то кождий радо спішив на війну „за Україну" — як кождий говорив. Настрій був того рода, що хто не був під оружієм, сам себе стидав ся. Щоб дати вираз своєї готовости, кождий, що не належав до правильного війська, почував ся до обовязку вступити як доброволець до „Січових Стрільців", яких орґанїзацію, як спеціяльних українських полків дозволено окремим цїсарським розпорядком.

Хто не міг належати до армії, той в инший спосіб хотів причинитись до „сьвятої справи": добровільна контрибуція на український боєвий фонд, на Січових Стрільців, на українську самаританську поміч для плеканя хорих і ранних, на загально австрійський червоний хрест в грошах, білю, одїжи, оружію була доказом, що енерґія нації доходила до зеніту.

Війска, що переходили чи переїздили зелїзницями на поле бою, були предметом овацій всього населеня. Овочами, вином, молоком, папіросами і чим хто міг, частував жовнїрів. Кождий зелїзничий поїзд був в облозї — а коли жовнїри не хотїли вже брати сих подарунків, стрічали засумовані лиця дївчат, які чули ся ображеними, що гордовано їх дарунками. Самопожертвованє жіноцтва в плеканю ранних та в угощуваню здорових вояків дійсно могло бути предметом подиву. І не диво: кожда з женщин має чи брата, чи сина, чи мужа чи суженого по війнї. Її думка, що так, як вона тут угощує незнакомого собі жовнїра, так в иншій місцевости, чи може державі хтось і над її найдорозшим буде мати милосердє і віддячить ся рівнож добрим дїлом...

Реквізицію, яку переводить ся сейчас по оголошеню мобілїзації, переведено без великих трудностий. Найбільше шкаво йшло з доставою форшпанів, бо всї конї, які підчас мира асентерують ся до війска, треба було сейчас віддати, так як рекрутів. Тому мало коний лишило ся по селах. Щодо достави худоби та сїна, чи вівса, з тим не було трудностий, бо закон про військові достави з 1912 р. каже платити добрі цїни за все і до сього є установлена докладна тарифа. Тому населенє було навіть вдоволене ізза продажі досить лихої впрочім худоби. Рівнож за земні роботи при копаню ровів та насипів коло важнїйших місцевостий плачено робітникам добре і в той спосіб заряджувано безробітю по містах. По селах поорґанїзовано окремі громадські комітети в цїли спільної помочи при докінченю жнив та осїнних засівів. Молодїж середних шкіл, яка не пійшла до добровольців, рівнож віддавала ся роботам в поли, або наймала ся до робіт при окопах. Жнива, які гарно випали сього року в Галичинї, вказували, що населенє не буде виставлене на голодованє. Загалом початок війни не був пригноблюючий, противно, мож було мати повну надію, що сю історичну хвилю ми переживемо без надто великих потрясень. Та судьба хотїла, що сталось инакше.

Др. Семен Демидчук.

# ЯК ВИГЛЯДАЄ ТЕПЕРІШНА ВІЙНА?

(Опис очевидця німецько-російської битви).

Се було на поли битви коло Вірбален в російській Польщі дня 8. жовтня. Днесь в ночи, після чотириднєвної завзятої борби Нїмцї удержали ся при своїх позиціях в добре укріплених закопах на схід від Вірбален. Коли я пишу ті слова при сьвітлї лїхтарні автомобіля, я чую з окопів, віддалених на кільканайцять стіп, спів німецьких жовнїрів. Через чотири дни ті співаки покорчені лежали в болотї в окопах; вони не могли випростувати ся, хиба серед темної ночи. А все таки співають. Вони вірять, що жде їх велика побіда.

Я прибув на поле битви під Вірбален коротко перед сходом сонця. Я мав при собі пашпорт від ґенерального команданта. Менї приділено трох офіцирів, щоб обвели мене по поли битви і подали потрібні інформації. Через три дни ми подорожували автомобілем і були вже недалеко правого німецького крила, коли наш автомобіль поломив ся і ми мусїли іти дальше пішки.

### Московська филя бє в німецький мур.

Днесь я бачив филю московського тїла і крови, як ударила в німецьку сталеву стіну. Филя задержала ся. Филя зломила ся, розсипала ся і кинула ся в зад. За нею линили ся струї крови. Поломані криваві тїла, останки розбитої филї, засїяли поле.

Днесь я вже знаю, чому так не радо пускають кореспондентів на поле битви. Опис бить сеї війни не є миле читанє.

Ми натрафили на лїнію в огни в однім місци на правім крилї німецької армії коротко перед сходом сонця. Ми поснїдали з офіцирами від пільної батерії.

Заки перший рожевий луч показав ся на сходї, кождий чоловік був уже на ногах. Сьвіжу амуніцію, котру привезено в ночи, тепер порозділювано і поховано, де треба. Порожні патрони відкинено на бік. Один артилерист з шуфлею в руках почав закидати землею темні, ховзкі плями колоходної канони. Я бачив ту роботу повторену кілька разів в ріжних місцях.

Коли настав день, я побачив канони уставлені з заду горбка, а їх люфи були звернені в напрямі взносячого ся горбка. Коли я приглядав ся пильній роботї артилерпстів, з якою старанностию і точностию, не забуваючи наймеших подробиць, вони лагодили ся до сего дїла убиваня людий, нараз я почув страшний, пронизуючий і потрясаючий свист над головою. Се була московська куля около 1000 стіп надімною а 2000 поза мною. Не знаючи однак того, я мимохіть скулив ся і прихилив голову. Ті, що бачили се, почали сьміяти ся з мене. Я постановив більше не дати їм нагоди до сьміху. Опісля много куль перейшло над нашими головами.

### Ужиток телєфону.

Через пів години німецька батерія не звертала уваги на московські кулї, що лїтали понад нашими головами. В кінци один жовнїр почав говорити телєфоном і записувати щось на папери. Командант батерії чим скорше перечитав ті записки і сейчас післав офіцира на кони з розказом до других командантів батерії. В одній хвилї всї канонїри станули в позиції і батерія почала стріляти. Се тривало може пятнайцять хвиль, потім всї канони устали. Знова прийшов телєфон, уставили канони на шину віддаль і почалась дальша стрілянина.

Положенє тяжкої німецької батерії було добре вибране. Місце так було замасковане, що Москалї через чотири дни не відкрили його положеня. Лише від часу до часу упала там куля або шрапнель і то припадково.

На тім місци однак я нїчого не міг бачити. Я не бачив анї ворога, анї до кого стріляє ся. Я бачив лише німецьку батерію, як стріляла. Тому я зі своїми трома товаришами пійшов на самий верх горбка, ідучи за лїнією пільного телєфону, і там знайшов я шістьох офіцирів, котрі через побільшаючі шкла дивили ся, де падуть німецькі кулї і після того кермували німецьким огнем. Тепер як російські так і німецькі кулї сичали і свистали в страшний спосіб над нашими головами.

Серед лучів раннього сонця з вершка горба я перший раз побачив борбу, котру запише історія яко битву під Вірбален.

Боєва лїнія розтягала ся на лїво так далеко, як я міг бачити через побільшаюче шкло. Вона виглядала як півколесо. Коли ми дивили ся, весь огонь московської артилерії був звернений на мале місточко на рівнинї, около 2000 ярдів на північ від нашої позиції. Місточко, зовсїм опущене, було цїлковито засипане зелїзом і сталию. Руїни почали горіти. В пів години опісля ми пізнали, чому Москалї стріляли на се місточко. Москалї вирушили наперед проти німецького центра, а позаяк то місточко було на їх дорозї, вони хотїли очистити його від німецьких машинових канонів, коли би там які були.

Дотепер, хоч я приглядав ся величезній битві, однак ворога я єще не бачив. З нашої позиції, котра була трошка по заду німецького крила, можна було бачити при помочи шкла лише невиразно блиски російських канонів. Але коли Москалї вирушили на німецький осередок, то ситуація змінила ся.

### Москалї ударяють на німецький осередок.

Вчера по раз перший Москалї ударили штурмом на осередок німецької позиції. Через два дни перед тим як Нїмцї так і Москалї остріливали себе з канонів, щоби знищити окопи. Московські канони дуже лихо стріляли, але менї казали, що московський воздушний бальон мав зробити добрий перегляд німецького положеня. Я не бачив жадних воздушних кораблїв. Два рази під покровом пільної артилерії російська піхота ударила сильно на Нїмців вчера. Два рази однак вони зістали відперті. Тепер вони знова пробують.

В кількох місцях своєї лїнії Москалї похилені підбігли на перед і заняли нові позиції. Опісля ті з заду зрівнали ся з ними. Вони [illegible] за собою около тузин ско[illegible] гверів. За ними в віддаленю находила ся резерва. Через весь той час московські шрапнелї падали дощем на німецькі окопи.

Про кождий рух Москалїв сейчас донесено німецькому центрови. Тодї німецька резервова колюмна зібрала ся більше до купи. Стрілянє з гверів з німецьких окопів майже устало. Німецькі офіцири бігали поміж жовнїрами, приготовляючи їх до розправи.

В кінци прийшов розказ до удару. На данє слово нараз піднесла ся лїнія Москалїв на парусот ярдів довга і кинула ся на перед. За ними йшла друга лїнія, потім трета, четверта і пята. Одна лїнія від другої була віддалена від 20 до 50 ярдів. Всї гнали на перед. Перші з них дістали ся від разу під німецький огонь, і ряди їх почали зменьшати ся і рідшати. Другі значно посунули ся на перед. Дим горіючого місточка дав добру захорону кільком полкам.

А вони йшли на перед в одній лїнії, кидали ся з криком, відтак падали на землю, стріляли і знов підбігали на перед.

Тимчасом, від самого початку московського атаку, німецька артилєрія, не зважаючи на московські канони, котрі до неї стріляли, звернула свої люфи на атакуючу масу Москалїв. Німецькі шрапнелї пукали як раз над головами посуваючих ся на перед Москалїв і виривали цїлі ряди війска, лишаючи порожні перерви.

Але московська лїнія не задержала ся. Се вже третий раз в двох днях вони поновляють свій атак. Страшні страти, які вони понесли при перших двох атаках, не були для них наукою. Був се страшний, неколький вид. Моє серце било ся немаче молотом. Я був немаче пяний, упоєний битвою, я боров ся умом так кріпко як ті жовнїри своїми стрільбами. По раз перший я зрозумів, що то є бути упоєним війною і я пізнав тайну усьміху убитих на поли битви.

І ось надбіг рій Москалїв. Вже коло німецьких окопів. Їх крики дико лунають на поли. Вони анї не захитали ся, все рвуть ся на перед. На переді атакуючих застунів появили ся московські прапори. Передна лїнія стала рідша, і друга лїнія ступила на перед. Близше і близше вони перли до німецьких позицій. І нагло всьо змінило ся. В кілька секунд пізнїйше дав ся чути новий звук. Зразу я побачив нагле, страшне заплетенє посуваючої ся наперед московської лїнії. Чогось подібного нї перед тим нї потім я нїколи не бачив. Люди падали так само, як паде скошена трава в рядї. Ті, що остояли ся на ногах, зістали кинені в зад немаче від страшного подуву вихру. Доперва по якімось часї моє ухо могло відріжнити гуркіт машинових канонів, котрі були причиною того страшного жнива смерти.

По раз перший посуваючі ся на перед московські лїнії захитали ся немаче очаровані. Офіцири на конях кинули ся поміж ряди, напираючи на них, щоб йшли на перед. Конї падали з людьми. Я бачив тузин коний без їздців, котрі немаче скажені кинули ся поміж ряди, збільшаючи замішанє. Другі конї сполохані гнали з офіцирами сьвітами. Все те не тривало більше як одну мінуту. Менї видало ся, що то вже годинами триває. Німецький огонь не уставав і змітав цїлі ряди Москалїв. Московські лїнії зломили ся. Настало замішанє. Тепер кождий чоловік за себе. Недобитки московські почали дерти ся в зад до своїх окопів, шукати там захисту.

Я переглянув своїм шклом цїлу лїнію російського атаку, як далеко я міг бачити. На цїлій лїнії Москалї в неладї утїкали до своїх окопів. Коли напад не вдав ся і коли знова почала ся звичайна стрілянина артилєрії, я оглянув поле битви. Убиті застелювали поле всюди. Вони не були на купах, але цїле поле було засїяне трупами.

Однак страшнїйший ніж вид смерти був инший вид, котрий можна було доглянути через шкла. Рухаючі ся, човгаючі ся, кидаючі ся особи всюди. Се були ранені. Всї, що могли човгати ся або рачкувати, працювали послїдними силами, щоби добити ся до своїх окопів. Але сотки ранених остали ся на отвертім поли з неомитими і незаосмотреними ранами, терплячи голод і спрагу, аж доки або не померли, або не настала ніч і серед її укритя не забрали їх до шпиталю.

Після сего атаку ми подали ся в зад поза німецькі лїнії і там ми побачили шпиталевий корпус, як зносив німецьких ранених. Число їх було досить мале, а то з огляду сильно забезпечених німецьких окопів. Майже всї ранені були покалїчені шрапнелями, коли лежали в окопах.

Ми переїхали задну часть німецьких позицій і бачили там резерви, амуніцію, вози з живностию, всьо то в купі враз зі шпиталем по заду. В кінци ми вернули ся на перед і станули поза німецькими окопами. Артилєрія дальше стріляла, підчас коли ми підійшли до будинків опущеної оселї. Нагло ударила куля в хату і запалила її. Коли ми пристанули, щоби довідати ся, чи се був випадковий вистріл чи може Москалї справдї туди мірять, попри нас перейшов полк сьвіжої резерви, щоби перейти свій хрест огню. Вони виглядали як студенти, що йшли на забаву або гру в шилку. Вони співали і сьміяли ся і питали ся, чи лишили ся для них єще які Москалї.

Коли ми стояли на малім горбку, відки було видко около три милї боєвої лїнії, якийсь офіцир пустив ся до нас на кони, щось викрикаючи і показуючи рукою поза нас. Ми обернули ся і побачили, що розприснула ся куля в віддаленю около 800 ярдів.

В пару секунд пізнїйше упала друга куля в віддаленю около 500 ярдів, а по тім трета на 300 ярдів. Коли упала куля на 200 ярдів від нас, ми зрозуміли крик того офіцира. Ми пустили ся бігцем в долину в окопи, і ледви ми там добігли, аж куля ударила в те місце, на котрім ми перше стояли.

Відтак ми пустили ся лїсом в напрямі німецьких окопів, а гук московських канонів прямо заглушував нас. Москалї хотїли зруйнувати німецький магазин, що находив ся на яких 300 ярдів поза місцем, де ми стояли.

Через цїлий день я приглядав ся борбі канонів з окопів. Нараз з западом сонця стрілянина устала, а на поли битви появили ся патрулї, що збирали ранених і хоронили убитих. Також роздавано амуніцію, потрібну на слїдуючий день.

Від часу до часу Нїмцї кидали на поле битви сильне сьвітло рефлєктора, щоби допомочи шукати ранених. Я поглянув на поле битви осьвітлене рефлєктором. Смертельний жах огорнув мене. Я більше не хочу бачити такого страшного виду.

## ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до відома членам У. Н. Союза, родичам, котрих дїти належать до Молодечого Союза, а котрі до тепер не отримали „грамот членьских" що з огляду на реформу в молодечім Союзї грамоти будуть вислані інтересованим по уведеню реформи в житє.

Гол. Уряд. У. Н. Союза.

## ПОВІДОМЛЕНЄ.

Декотрі члени нашої орґанїзації запитують ся гол. уряду, що їм робити в такім випадку, коли їх делєґат і місцеві урядники не хотять платити розмету до каси Союза і старають ся віхтягнути даний відділ від Укр. Нар. Союза, а відтак, що ті члени мають зробити і як застосувати ся, щоби вони (поодинокі члени) могли і надалї належати до Укр. Нар. Союза з повними членськими правами.

На сї запити відповідаємо публично з тої причини, що така відповідь у „Свободї" може і другим нашим членам послужити яко потрібна інформація в даним випадку.

Відділ Союза, котрий не заплатить припадаючого на него розмету до каси Союза, буде суспендований на підставі статута Руського (тепер Українського) Нар. Союза, а по уплиbі приписаного часу, як не сповнить свого обовязку, зістане виключений на підставі статута.

Члени такого відділу, коли хотять бути членами Союза, мають застосувати ся до приписів статута нашої орґанїзації, означених §§ 350 і 351, котрі звучать так:

§ 350. Члени відділів суспендованих за неплаченє розмету, котрі сповнили всї свої повинности по день суспендованя, будуть мати право до запомоги з Р. Н. Союза через 30 днів від дня суспендованя, коли сповнять всї права і приписи Р. Н. Союза.

§ 351. Член відділу суспендованого за неплаченє розмету або з якої иншої причини, котрий сповнив всї свої повинности по день суспендованя, може в протягу 30 днів від дня суспендованя забезпечити ся на час дальшого суспендованя відділу, через внесенє просьби до головного екзекутивного комітету, котрий на підставі доказу, що член сповнив всї свої повинности, видасть йому переступний лист до другого відділу, або коли не буде другого відділу, а буде відповідне число членів того відділу, котрі сповнили свої повинности, тодї позволить їм заснувати новий відділ в тій місцевости на місце суспендованого відділу, котрому головний екзекутивний комітет видасть новий чартер.

Мих. Угорчак,
гол. рекорд. секр. У. Н. Союза.

# В СПРАВІ СКЛИКАНЯ УКРАЇНСЬКОГО СОЙМУ.

Український Сойм! Чиж се не утопія — скаже неоден. — Разуміють ся, що сойм, в значіню законодатного державного тіла, був би сьміхом і утопією. Одначе сойм, в значіню найвисшої національної ради серед даних обставин, не є щось неможливого. Український Сойм, о скілько на нім будуть репрезентовані всі напрямки, заступлені в американській українській пресї та організаціях може бути навіть законодатним тілом для нашого народа: його рішеня й постанови повинні обовязувати всіх Українців в Злучених Державах.

Такий сойм є нашим ідеалом покищо. Але ідеалом, який ми можемо здійснити, наколи самі ми схочемо взяти справу серіозно і не обезцїнювати його заздалегідь. Від нас самих буде залежати, чи наради майбутнього сойму стануть на своїй висотї, чи нї. Коли нам всїм Укрїнцям залежить на сїм, щоб клич, кинений Тимчасовим Комітетом здійснити, приложім до сього своїх рук! Коли є зазив, щоб у всїх місцевостях потворити міжпартійні Комітети, спробуймо після наших найлїпших сил се зробити. При такій працї мусять разом зійтись одиниці навіть з найбільш ріжними думками, забути на дотеперішні спори, а зглядно не вмішувати дотеперішних спорів до цїлком сьвіжої, безоглядно всїм спільної справи.

Певно мож буде стрінути ся з закидом, що ми до свого сойму ще недоросли. Правда, коли би ми хотїли міряти себе такою міркою, яку прикладаєть ся до народів, що мають свою державну орґанізацію, то сей закид був би слушним; одначе до нас самих ми мусимо прикладати иншу міру. Ми можемо зробити лише те, що в наших силах і до сих наших сил ставмо відповідні вимоги. Лише зробім дійсно се, що ми можемо робити.

Тому завязуючи місцеві міжпартійні комітети, робім се з розмислом і добре наперед обдуманим пляном. Неприготовившись всього наперед як слїд, можна викликати ще гірше замішане і непорозуміня, як були дотепер. Виливовійші одиниці нехай самі чують ся покликаними до сеї справи, між собою її зріло обговорять і щойно тодї нехай скликають збори управ товариств чи публичні віча. Розумно наперед обдумані пляни все повинні вдати ся з користю для загальної народної справи.

Нехай одначе ніхто не уважає сих зборів за головну цїль до збираня складок. Що гроший треба, се само зрозуміле. Одначе не се має бути вихідною точкою. На зборах передвсїм треба осягнути згідність гадок що до нашого теперішнього положеня та наших задач під найблизшу пору. Така виміна гадок є конечна, бо в той спосіб підготовить ся евентуальну згідність думок на соймі. Рівнож на зборах треба вибрати делеґата на будучий сойм. Делеґатом повинен бути чоловік, який дає запоруку, що він буде корисним членом сойму і що буде взяти уважати сойм за найвисшу раду, а не за велике віче. Рівнож такий делеґат мусить бути приготований їхати на сойм власним коштом, бо дієт нема кому виплачувати.

Про реферати, які будуть предметом нарад сойму подасть Тимчасовий Комітет звістку в своїм часї, як рівнож місце і час скликаня сойму. З дотеперішної роботи треба конечно подати короткий звіт на руки секретаря п. Кисїля, щоб Комітет мав вже наперед докладну евіденцію всього, що денебудь стало ся. Звістки по часописях також пожадані, бо з них можуть всї інформувати ся про хід дотеперішної акції. Тому до роботи!

# Під обухом закона.

На днях від 21. до 26. вересня с. р. відбуло ся в Пітсбургу річне засїдане головного уряду „Народного Словенського Сполку". Саме тепер друкуєть ся в органі сего Сполку „Народне Новини" протокол з сего засїданя. В 248. числї (з 15. жовтня 1914) згаданого словацького щоденника є поміщений дуже довгий і доволї цікавий звіт головного предсїдателя „Народного Словенського Сполку" п. Альберта Маматея. Один уступ із сего звіту заслугує на особлившу увагу і ми позволяємо собі навести його тут в повній основі, наперед у словацькім оригіналї, а відтак у дословнім перекладї на нашу мову.

Ось сей цікавий уступ:

**PEKNY VZRAST POSMRTNEHO FONDU A PREDSA ŤAŽKOSTI.**

Zo zpravy br. hl. tajomnika (i br. hlavneho pokladnika a bratov vo Finančnom Vybore) budete videť, že fondy naše vzmahaju sa pri novom systeme veľmi pekne. Rastu a tak s nimi i zabezpeka pre budunosť organisacie. — Ale to všetko nie je dostatočne! — Kardinalna a veľmi doležita chyba pri plateni prispevkov (no poznamenať treba, že to nie len u nas v N. S. S., ale aj vo všetkych inych organisaciach slovenskych) spočiva v tom, že my stari udovia N. S. S., ti čo sme už boli udami N. S. S., keď bol **novy system** zavedeny, platime prispevky dľa veku, v ktorom sme boli keď sme do N. S. S. pristupili, namiesto toho, čo by sme platili každy jeden z nas dľa veku, jaky sme mali vtedy, keď bol **novy system zavedeny.**

Takym sposobom, ako to bolo v N. S. S. zavedene, previedlo sa to aj v Kat. Jednote i v Ev. Jednote, a to je nie spravne, lebo tak nevyhovuje sa požiadavkam zakonov v niektorych štatoch, ktore nasledkom toho nebudu nas vobec registrovať — a pripadne možu nam zabraniť tam obchodovať, t. j. mať tam udov a spolky — jestli nevyhovieme požiadavkam zakona. — Zkratka a jednoducho povedano, to znamena toľko, že N. S. S. **I VŠETKY ORGANISACIE SLOVENSKE BUDU MUSEŤ ZVYŠIT PŘISPEVKY NA POSMRTNY FOND!** — Je zrejme, že jednej organisacii je to veľmi ťažko podniknuť, keď nechce mať preto nepokoje a rozne ine neprijemnosti s udmi, ale keby to zaviedly všetky organisacie naraz, išlo by to pomerne dosť ľahko, lebo udstvo vo všetkych spolkoch by nahliadlo, že ta reforma ohľadom platenia prispevkov musi byť. To je pre zabezpečenie budunosti organisacie, lebo takto, ako je to teraz v slovenskych organisaciach, ich reservy nie su dostatočne vysoke v pomere so zaviazanosťami, ktore organisacia ma voči všetkym udom. — O tomto predmete musime tu na každy pad pojednavať, ponevač potrebne je nam vykonať si konečne registraciu i v tych štatoch, kde ešte nie sme registrovani, ako ku pr. vo Wisconsin, v Massachusetts a v niektorych inych štatoch. Dosiaľ sme to nemohli vykonať z pričiny, ktoru som tu spomenul. Kde su zakony nie take veľmi prisne, v tych štatoch sme všade registrovani. Že ktore su to štaty a tiež ktore su tie, kde nie sme registrovani, to vam sdeli br. hlavny tajomnik.

По українськи звучить сей уступ так:

**ГАРНИЙ ЗРІСТ ПОСМЕРТНОГО ФОНДУ, А ОДНАК ТРУДНОСТИ.**

Із звіту брата гол. секретаря (і бр. головного касієра та братів з фінансового уряду) будете бачити, що фонди наші зростають при новій системі дуже гарно. Ростуть фонди, а з ними росте і забезпека про будучність орґанізації. — Але усе те не є вистарчаюче! — Головна і вельми дїймаюча хиба при плаченю вкладок (а треба зазначити, що се не тільки у нас в Н. С. С., але й у всїх инших орґанізаціях словацьких) лежить у тім, що ми старі члени Н. С. С., ті, котрі були вже членами Н. С. С. підчас заведеня **нової системи**, платимо вкладки після віку, в якім ми були, колисьмо до Н. С. С. приступали, замісць того, щобисьмо платили кождий з нас після віку, який ми мали тодї, коли зістала заведена **нова система.**

Таким чином, коли се зістало заведене в Н. С. С., зістало воно переведене і в Католицькій Єднотї і в Евангелицькій Єднотї, а се є неправне, бо не відповідає вимогам законів у деяких стейтах, котрі в наслїдок того не будуть нас зовсїм реєструвати — а навіть можуть нам заборонити там орудувати, т. є. мати там членів і відділи — коли не відповімо вимогам закона. — Коротко а ясно сказавши, се означає стільки, що Н. С. Сполок і **ВСЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛОВАЦЬКІ БУДУТЬ МУСЇЛИ ПІДВИСШИТИ ВКЛАДКИ НА ПОСМЕРТНИЙ ФОНД!** — Очевидно, що одній орґанізації є се дуже тяжко виконати, коли не хоче мати з того приводу неспокоїв і ріжних инших неприємностий з членами, але як би се завели всї орґанізації нараз, ішло би воно стосунково доволї легко, бо члени у всїх товариствах переконалиб ся, що та реформа щодо плаченя вкладок мусить бути. Тут розходить ся о забезпечене будучности орґанізації, бо так, як є тепер у словацьких орґанізаціях, їх резерви не є доволї високі в порівнаню з повинностями, які має орґанізація супроти всїх членів. — Про сю річ ми мусимо тут на всякий спосіб радити, бо нам треба конечно виконати зареєстроване і в тих стейтах, в яких ми ще не реєстровані, як прим. у Віскон'зін, Масачусетс і в деяких инших стейтах. Доси ми сего не могли виконати з причини, яку я вище навів. Де є закони не такі дуже остpі, у тих стейтах ми є всюди зареєстровані. Котрі то є стейти, а також ті стейти, у яких ми ще не зареєстровані, се вам предложить бр. головний секретар.

Звертаємо увагу наших читачів, що повисші слова вийшли з уст чоловіка, який **знає, що говорить** і який тїшить ся незвичайною пошаною серед своєї суспільности. Ніхто чейже не скаже, що п. Маматей, голова і провідник одної з найбільших словацьких орґанізацій, є ворогом членів сеї орґанізації. Се чоловік інтелїґентний, бувалий, обзнакомлений з правами тутешного краю, тож мусїв сповнити свій обовязок і приготовити членів повіреного собі товариства на всяку евентуальність. Закон не знає ніяких сентиментів, не звертає уваги на людські плачі і нарікання та не числить ся з арґументами таких моральних калїк, у котрих найвисшим правом є сильний кулак, тобто по нашому „хлопський параґраф".

Те, що зробив п. Маматей супроти своєї орґанізації, зробили наші головні урядники супроти Українського Народного Союза. Наслїдок сего був такий, що п. Маматей зістав ся в очах членів „Народного Словенського Сполку" і надалї чесною та совісною людиною, а наших урядників поробили деякі люди простими ошуканцями, злодіями, розбишаками і душогубами. Для п. Маматея члени Н. С. Сполку лагодять признане і подяку, а члени У. Н. Союза лагодять для своїх урядників — шибеницю!

І нехай же відважить ся хто сказати, що наш нарід є некультурний! Нехай хто скаже, що нашому народови не варто служити!...

# ЯК ПОВЕЛОСЬ КАЦАПАМ НА ВІЧУ В НЮАРКУ, Н. ДЖ.

В недїлю дня 11. жовтня устроїли кацапські зрадники у нашім плейзї віче, на котрім „глаголали" дуже учені дурнї. Але видко боялись усї кацапи за свою тверду „руску шкіру", бо нікому нічого не сказали, а лише порозумілись самі межи собою.

Про се віче довідались Українцї аж геть пополудни і за годину можна було побачити з яких 70 Українців коло галї, а кождий з наладованими кишенями. Що було в тих кишенях легко догадати ся...

Коло галї поспитали ми одного кацапа, що тут такого є, що так люди сходять ся. А він відповідає: „русское віче". Дальше питаємось його, хто буде говорити на тім вічу — Гицель чи Цуцик. „Нема тих двох, каже, а только ґаспадін Добров, Соловей і ще якісь".

Ми ввійшли до середини, зложивши при вступі по 10 центів на „русскую водку", якою царські посїпаки мали закропити свої горла по вічу.

Посїдали ми і ждемо, аж тут виходить на сцену місцевий батюшка і покликує на президию якогось Николая Свинова Свиновича і ще якихось кацапів, котрих назвиска годї менї було запамятати. Батюшка сказав зібраним, чого вони зійшли ся і напоминав, щоби заховувались спокійно та щоби не було між ними якого „несогласія". По укінченю його бесїди кацапи покалатали йому трохи своїми лабами.

Потім забрав голос покликаний батюшкою предсїдатель і зачав малювати русскую матір: як вона виглядала колись, а як виглядає тепер. Дальше ґанделиґав, що в тім роцї прийшов час, прийшла хвиля, аби визволити наших братів зпід німецького ярма і загнати їх до одної великої кошари, а русский цар, аби був їх проводиром, їх пастухом.

На ті слова цїла галя аж затряслá ся від сьміху і дались чути слова: „Славно! Най стане пастухом і най слухає, що ми скажемо, бо вже час, щоб і ми стали панами!"

Коли буря сьміху затихла, на галї почали зараз горлати „Боже, царя храні". Вся кацапня стала на ноги, а Українцї анї руш!... „Якісь уперті люди — каже до мене один кацап — чому не поветаете? Таж то русскій гимн!" В тій хвили рознесли ся по галї грімкі оклики: „Проч з ним! Проч з царем! Ганьба йому!" Тут настала велика завěруха, яку з трудом полїція успокоїла.

По хвили вийшов на естраду батюшка Соловей чи як там його звуть і зачав базікати: „Мої русскіє братя! Як гарно тепер сонце сьвітить на галицкой Руси!" — „Брешеш! брешеш, зраднику!" — закричали хором Українцї. — Там лєть ся морем кров! Неначе татарська горда напали царські салдати на наші села і міста, всьо рабують і палять, а невинних людий живцем убивають!" А українські дївчата і собі кричать: „Дивіть, дивіть, як йому ясно, аж голова полисїла!" Знов повстав громадний сьміх, а лиш деякі кацапи псикали.

Якось і то перейшло, а батюшка говорить дальше до своїх істинно русских братів. „Не дивуйтесь, — каже — що вони тут кричать, бо вони заблудшії. І вони були колись „русскими", але тепер пійшли на службу ворогам і зовуть себе українцями себто мазепинцями".

„Слава! Слава їм!" — залунав голос по галї, а самі Росіяни кричать „Гаворі на русскі, бо ми тебя нї панімаєм!" — „Я уже скончил! — відізвав ся батюшка, а деякі кацапи нагородили його оплесками.

Після того забрав голос один соціялїст з російської України і зачав представляти присутним, як живе ся нашим братям під царським кнутом у Росії. Дальше хотїв ще говорити, що цар є найбільшим ворогом українського народа, але предсїдатель звернув ся до публики і каже: „Я протестую проти таких слів!" На галї Українцї кричать: „Най говорить! Сам ти казав, що вільно кождому говорити!" Бесїдник зачинає говорити дальше: „Народе! Не знаю, за що того царя так вихвалюють попід самі небеса і кажуть, що він є спаситєлем всего славянського народа. А я кажу, що він є гнобитель, кровопийник і т. д." На ті слова кинулась уся кацапська президія, що сидїла кругом стола на сценї, неначе дикі звірі. Батюшки зачали кулакувати невинного чоловіка, бо правда в очи коле, і хотїли його викинути з галї. Та присутні Українцї вирвали невинного з рук кацапів, а на галї зробив ся страшний крик; дїтвора і женщини зачали втїкати, а українська молодїж зачала обкидати смердячими яйцями кацапських бесїдників. Зробив ся зараз „файт". Кацапів почали гатити крїслами, а по цїлій галї чути було крик: „Ратуйтесь, русскіє! Ріжте, бийте на смерть Українців!" Але Українцї, неначе справжні козаки, лїтали по галї за кацапами і добре їх назначували. Кацапів було більше, но заки котрий з них оглянув ся, то вже дістав кілька буханців. А ті попики кацапські, ой, ей, мамуцю рідна! Зі страху позавивали голови в реверенди і вганяли по галї напомацки. Нім полїція прибула, то Українцї були вже на улици і спокійно стояли, буцім нїчого не знаючи, а кацапи ревіли як медведї і били ся самі між собою, думаючи, що бють Українців.

Українцї пійшли спокійно спати, а полїція порозганяла кацапських пискачів так, як Німець Бельґійців.

**Вічевик.**

---

**ВСТАВАЙ УКРАЇНО! ВЖЕ ПРИЙШОВ ЧАС!**

**100-лїтні роковини**

**ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

будуть обходити Байонські Українцї

**В СУБОТУ, ДНЯ 24. ЖОВТНЯ 1914 р.**

заходом українського Товариства імени М. Лисенка в Байон, Н. Дж.

Члени Тов. відограють о год. 7-ій вечером в галї

Hooper Kooper Hall, 94 E. 22nd St.

драму з поеми Тараса Шевченка:

**„НЕВОЛЬНИК"**

ДІЄВІ ОСОБИ:

| | |
|---|---|
| Василь Коваль | Н. Федишин |
| Ярина | Е. Яцків |
| Степан | Й. Ваславський |
| Оксана | Ів. Огоновська |
| Недобитий | Д. Липовий |
| Опара | Н. Кобрин |
| Голощук | Й. Терлицький |
| Недорізаний | Н. Іванків |
| Покришка | М. Бойчук |
| Подорожний | Р. Заходняк |
| Неплюй | Н. Сарван |
| Заченя | І. Гупало |
| Джура | П. Кушнер |
| Поводар, хлопець | Гр. Могила |

Дївчата, селяни і турецькі яничари.

Управитель: Волод. Каськів.

До Вас, Українська громадо в Байон і околиції, кличемо: Прийдіть та звеличіть сей вечер великий своєю присутностию. Там почуєте дорогі слова Батька Тараса, котрий сказав:

Вставайте, кайдани порвіте!

Тож зберіть ся громадно на сей вечер, нехай не буде нї одного, що не взяв би участи у тім торжестві, „бо пора се великая єсть".

Дружно вперед!

КОМІТЕТ:

Миколай Федишин, Йосиф Ваславський, Теодор Задороцький.

63-64-65

---

**Родимцї! Складайте жертви на „Фонд визволеня України".**



## ДО ВІДОМА ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Сим повідомляємо всїх наших нових і старих передплатників, що на надсилані передплати не будемо висилати ніяких осібних поквітовань. Від тепер будемо такі поквітованя подавати при кождій адресї наклеєній на часописи. Там буде подана дата, до якого часу передплата зістала заплачена.

По упливі часу передплати не будемо висилати ніяких упімнень щодо відновленя передплати, а кождий передплатник, котрому буде залежати на тім, щоб не перервано йому висилки часописи, повинен сам звернути увагу на речинець скінченя передплати і завчасу її відновити.

Часописи не можемо висилати нікому на кредит, бо сего не дозволяє почтовий закон.

B255

# Протокол

**з XIII. Головної Конвенції Р. Н. Союза в Америці, яка відбула ся на днях від 7-го до 12-го вересня (сeнтембра) 1914 р., в „Elmwood Music Hall", на розї улиць Elmwood and Virginia, Buffalo, N. Y.**

(Дальше.)

**Шестий день засїданя, 12. вересня 1914.**

Раннїше засїдане отворив предсїдатель о годинї 8-мій і припоручив відчитане списку делєґатів та урядників. Посім заявив предсїдатель, що протокол не буде читаний тепер, але аж вечером, а то з тої причини, що він ще не готовий. Відтак здала своє справоздане виборча комісія. Результат виборів є осьтакий:

**На головного предсїдателя і тростіса дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Дмитро Капітула | 278 |
| 2. Стефан Милянович | 182 |
| 3. Семен Баль | 22 |

**На головного містопредсїдателя дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Іван Ваверчак | 244 |
| 2. Петро Мотало | 185 |
| 3. Михайло Ґрацонь | 43 |

**На головну містопредсїдательну дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Марія Білик | 211 |
| 2. Марія Тиханська | 166 |
| 3. Марія Черемшак | 98 |

**На головного рекордового секретаря і тростіса дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Михайло Угорчак | 256 |
| 2. Йосиф Ялечко | 214 |
| 3. Антін Онисик | 12 |

**На головного фінансового секретаря і тростіса дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Семен Ядловський | 399 |
| 2. Гавриїл Онущак | 60 |
| 3. Андрій Шостак | 18 |

**На головного касієра і тростіса дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Алексїй Шарпонь | 268 |
| 2. Михайло Мардиняк | 190 |
| 3. Гавриїл Онущак | 7 |

**На завідателя „Свободи" і тростіса дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Андрій Савка | 436 |
| 2. Лазарчук | 21 |
| 3. Свирбук | 20 |

**На відвічального редактора „Свободи" дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Осип Стеткевич | 279 |
| 2. Володимир Лотоцький | 195 |

**На головних контрольорів дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. о. Валентин Балоґ | 390 |
| 2. Василь Левчик | 187 |
| 3. Юліян Павчак | 185 |
| 4. Володимир Каськів | 181 |
| 5. о. Мирон Данилович | 177 |
| 6. Михайло Петровський | 110 |
| 7. Стефан Демків | 91 |
| 8. Григорій Пипюк | 60 |
| 9. Яків Квачан | 49 |

**На радних дістали голосів:**

| | |
|---|---|
| 1. Іван Ґлова | 343 |
| 2. Андрій Стефанович | 272 |
| 3. Василь Гришко | 257 |
| 4. Николай Ваверчак | 256 |
| 5. Теодозій Талпаш | 239 |
| 6. Стефан Мельник | 164 |
| 7. Юрій Зушко | 151 |
| 8. Петро Белзецький | 125 |
| 9. Андрій Гальчак | 119 |
| 10. Теодор Шумейко | 118 |
| 11. Дмитро Сова | 112 |
| 12. Іван Боросевич | 108 |
| 13. Андрій Шквір | 106 |
| 14. Михайло Глинянський | 100 |
| 15. Теодозій Пацала | 93 |
| 16. Петро Феш | 93 |
| 17. Стефан Подольський | 63 |
| 18. Василь Стецула | 48 |

На головних урядників У. Н. Союза зістали отже вибрані:

Дмитро Капітула, предсїдатель.
Іван Ваверчак, містопредсїдатель.
Марія Білик, містопредсїдателька.
Михайло Угорчак, секретар рекордовий.
Семен Ядловський, секретар фінансовий.
Алексїй Шарпонь, касієр.
Андрій Савка, завідатель „Свободи".
Осип Стеткевич, відвічальний редактор „Свободи".
о. Валентин Балоґ, контрольор.
Василь Левчик, контрольор.
Юліян Павчак, контрольор.

**Радні:**

Іван Ґлова, Андрій Стефанович, Василь Гришко, Николай Ваверчак, Теодозій Талпаш і Стефан Мельник.

По справоздавню і проголошеню вибраного нового уряду приступлено до зміни статута і реорґанізації Руського а згля дно Українського Народного Союза. Заки приступлено до сеї справи, п. Ядловський прочитав наспівшу телєґраму від стейтового секретаря з Трентон, Н. Дж., в якій повідомляєть ся, що поправка чартеру Р. Н. Союза (тепер Українського) зістала принята. Телєґрама ся звучить:

State House
Trenton, N. J.

Sept. 11, 14.

Simon Yadlowski
c/o Elmwood Music Hall.
Buffalo, N. Y.

Certificate of amendment of charter received and filed September eleventh.

David S. Crater, Sec'y of State.

Після того п. Ядловський заявив, що статут, який він тут прочитає, є випрацьований на підставі законів ріжних стейтів, тож делєґати не повинні тратити богато часу і, о скільки се можливе, приняти його в цїлости.

По сїм приступлено до читаня статута і принимана та ухвалюваня його поодиноких параґрафів.

Заряджено читане І. артикула.

Др. Сїменович запропонував, щоби цїлих артикулів не відчитувано, але щоби читати всї параґрафи по черзї, проводити над ними осібну дискусію і поодиноко поправляти та ухвалювати. На поставлене і поперте внесене сю пропозицію принято і ухвалено.

## АРТИКУЛ І.

**Назва.**

§ 1. Назва сеї орґанїзації є „Український Народний Союз в Америці", в скороченю „У. Н. С.".

— Принято.

**Печатка.**

§ 2. Печатка Союза має напись в українськім й в англійськім язиці: „Український Народний Союз в Америці".

— Принято.

**Відзнака.**

§ 3. Напись має окружати відзнаку. Відзнака Союза є: дві хоругви, американська й українська, під ними дві руки дружно сплетені і імя Союза в скороченю в обох язиках.

— Принято.

§ 4. Цїла печатка має виглядати так, як поміщений тут взорець.

— Принято.

## АРТИКУЛ II.

### ЦІЛИ.

**§ 5. Цїли Союза є:**

а) Зєдинити братньо всїх Українцїв і їх потомків, замешкалих в Америцї, без огляду на їх політичні чи релїґійні переконаня, котрі є при добрім здоровлю, ведуть чесне і моральне житє і не перевисшають 50 лїт житя, коли є мужеського пола, або 40 лїт житя, коли є женського пола, в часї принимана їх до Союза.

б) Нести моральну і матеріяльну поміч нещасним і покалїченим членам і їх родинам і покривати оправдані похоронні кошти по помершим членах в сумі, не перевисшаючій $200.00.

в) Ширити просьвіту між членами в українській і англійській мові; старати ся о їх суспільний, моральний і духовий добробит; помагати родинам, своякам по крови, правним репрезентантам члена і особам залежним від такого члена, а також справити похорон і виплачувати посмертну запомогу, як правила і статути сего Союза тепер або в будучности будуть приписувати.

г) Заснувати фонд запомоговий для нещасних, покалїчених і хорих членів.

ґ) Заснувати фонд посмертний, з якого на певний доказ смерти члена Союза, котрий сповнив всї свої правні обовязки, сума не більша як $250, $500, $750, $1000, $1500 або $2000, згідно з клясою, до якої померший член належав, зменьшена о таку квоту, яку виплачено на похоронні кошти, виплатить ся родинам, наслїдникам, своякам по крови, правним репрезентантам такого члена, як ограничено і вказано в статутах Союза дотично смертних запомог, після розпорядку члена, згідно зі згаданими правилами.

— Принято.

## АРТИКУЛ III.

### ВЛАСТЬ ЗАКОНОДАТНА.

§ 6. Власть законодатна сего Союза приналежить конвенції з відпоручників членів, якими є делєґати з підвладних відділів і члени головного уряду.

— Принято.

### КОНВЕНЦІЇ.

**Час відбуваня.**

§ 7. Конвенції відбувають ся що два роки в місяци жовтни (октобрі) в дни і місци, означенім попередною звичайною або надзвичайною конвенцією.

— Принято.

По прочитаню сего параґрафу на поставлене внесене ухвалено, що конвенція замісць 4 має відбувати ся що 2 роки.

**Місце відбуваня.**

§ 8. Конвенції можуть відбувати ся в якімнебудь стейтї або окрузї Злучених Держав Америки.

— Принято.

§ 9. Конвенція складає ся з членів головного уряду і з такого числа делєґатів, які є відповідно вибрані і кваліфіковані і котрих повновласти є вповні одобрені, як тут приписано. Кворум такої конвенції для переведеня всїх справ Союза складаєсь з двох третих частий членів, творячих конвенцію; меньше число членів може відкладати одно засїдане до другого засїданя.

— Принято.

### ДЕЛЄҐАТИ.

**Вибір.**

§ 10. Коли головний екзекутивний комітет проголосить конвенцію, звичайну або надзвичайну, кождий відділ має сейчас приступити до вибору делєґата або делєґатів і його заступника або заступників, до котрих відділ є управлений. Кождий такий делєґат або делєґати і його заступник або заступники мають бути вибрані на однім і тім самім звичайнім мітінгу відділу, більшостию голосів присутних і голосуючих членів, і імя кождого вибраного делєґата і заступника має бути вписане в книзї протоколярній такого відділу в ухвалах тогож звичайного мітінгу.

— Принято.

**Число делєґатів; видатки.**

§ 11. Кождий відділ, виповнивший всї свої обовязки в У. Н. Союзї, є управнений вислати принайменьше одного делєґата на конвенцію, а коли хоче, може вислати на таку конвенцію стільки делєґатів, до скільки голосів є управнений. Коли тільки один делєґат є висланий на конвенцію, він буде управнений до всїх голосів, до котрих відділ, ним заступлений, є управнений; коли однак звідкись більше як один делєґат є висланий, кождий делєґат є управнений тільки до одного голосу. Видатки всїх делєґатів, висланих відділами, мають бути заплачені самими дотичними відділами.

— Принято.

**Кваліфікації.**

§ 12. Жадна особа не може бути управнена до вибору анї кваліфікована до занятя місця яко делєґат на якійнебудь конвенції, хиба що вона сповнила всї обовязки в У. Н. Союзї, має всї кваліфікації урядників відділу і відділу, котрий має заступати, з виімкою заступництва иншого відділу, і є через 6 місяців членом того відділу до дня розпочатя конвенції, на котру зістала вибрана, і знає читати й писати.

— Принято.

§ 13. Хочби якась особа мала всї приписані тут кваліфікації, то не може бути вибрана делєґатом анї занимати його місце, коли в часї скликаня конвенції, або в часї вибору делєґатів, або в часї занимания місця делєґата вона є головним, начальним або місцевим урядником якоїнебудь иншої добродійної орґанїзації чи товариства.

— Принято.

**Право голосу.**

§ 14. Відділ, складаючий ся з не більше як 100 членів, буде управнений до одного голосу при всїх справах, полагоджуваних на дотичній конвенції заступаючим його делєґатом.

— Принято.

§ 15. Відділ, складаючий ся з більше ніж 100 а не більше як 200 членів, буде управнений до двох голосів при всїх справах, полагоджуваних на дотичній конвенції заступаючим його делєґатом.

— Принято.

§ 16. Відділ, складаючий ся з більше ніж 200 членів, буде управнений до трох голосів при всїх справах, полагоджуваних на дотичній конвенції заступаючим його делєґатом.

— Принято.

§ 17. Жаден делєґат або відділ не є управнений до більше ніж до трох голосів.

— Принято.

§ 18. Якийнебудь відділ, не висилаючий свого власного делєґата, може настановити свого заступника, коли позволяють на се стейтові права дотичного відділу, такого, котрий зістав правно вибраним делєґатом якогось другого відділу, а котрий буде мати всї права і привилеї так, якби був звичайно вибраним делєґатом сего відділу, котрий дав йому право заступства. Відділи, котрим стейтові права забороняють висше згадані заступства, можуть бути заступлені лиш делєґатами вибраними з їх власних відділів.

— Принято.

**Ограничення для головних урядників.**

§ 19. Жаден головний урядник не може бути делєґатом анї заступником якогонебудь підвладного відділу.

— Принято.

§ 20. Головні урядники сего Союза мають право забирати слово у всїх дебатах, внесеннях, резолюціях і дискусіях конвенції, але не мають права голосувати над згаданими внесенями, резолюціями або иншими справами, з виімкою при номінації і виборах головного уряду.

— Принято.

### ПОВНОВЛАСТИ ДЕЛЄҐАТІВ.

**Повідомлене і одобрене.**

§ 21. Хоч відповідно кваліфікована і вибрана, жадна особа не може заняти місця делєґата якогонебудь підвладного відділу, доки предсїдатель і секретар дотичного підвладного відділу не донесуть або не постарають ся донести головному рекордовому секретареви повідомленя з їх власноручними підписами і затвердженого печаткою підвладного відділу такого вибору, подаючи імя або імена вибраного делєґата або делєґатів і заступника або заступників враз з назвою і числом підвладного відділу, котрий він або вони заступають, не пізнїйше як 60 днів до дня розпочатя конвенції, як також доки головний екзекутивний комітет У. Н. Союза не одобрить наперед повновласти предложеної таким делєґатом або делєґатами, заступником або заступниками.

— Принято.

**Час одобреня.**

§ 22. Головний екзекутивний комітет має зійтись і відбути одноразове засїдане в місци і часї означенім головним предсїдателем в цїли одобреня повновластий делєґатів і їх заступників, а коли покаже ся потреба, має мати такі засїданя в тій самій цїли підчас відбуваня конвенції кождого дня одну годину перед отворенем тоїж.

— Принято.

**Форма повновласти.**

§ 23. Кождий підвладний відділ має видати кождому делєґатови і його заступникови, а коли його не вибрав, то заступникови котрогось з делєґатів иншого відділу, повновласть, котра має бути потверджена печаткою і підписана предсїдателем і секретарем підвладного відділу, і має подати число делєґатів і заступників, вибраних заступати дотичний підвладний відділ, а також імя делєґата, його заступника або заступника иншого відділу, котрий чи отримаю такої повновласти має підписати її в присутности предсїдателя і секретаря дотичного підвладного відділу.

— Принято.

**Винагорода делєґатів.**

§ 24. Кошти подорожи кождого делєґата, з виімкою заступства з иншого відділу, до і з місця відбуваня конвенції, як також його денна дієта, мають бути плачені підвладним відділом, котрий такий делєґат заступає. Винагорода делєґата, з виімкою коштів подорожи, не може перевисшати $5.00 денно.

— Принято.

**Позволеня для гостий.**

§ 25. Яканебудь особа може дістати позволенє на письмі бути присутною на конвенції від предсїдателя тоїж, котра однак не буде мати права голосу над жадними дебатами, внесенями, ухвалами і иншими справами.

— Принято.

### ПРОГРАМА КОНВЕНЦІЇ І КОМІСІЇ.

**Приготоване програми.**

§ 26. Головний екзекутивний комітет на спеціяльнім засїданю, скликанім головним предсїдателем, має виготовити програму, після котрої має відбутись наступаюча конвенція.

— Принято.

**Комісія статутова.**

§ 27. Головний екзекутивний комітет має на тім спеціяльнім засїданю іменувати трох вибраних на конвенцію делєґатів враз з членом головного екзекутивного комітету, котрі будуть творити комісію статутову для переглянення статута.

— Принято.

**Спеціяльна шконтруюча комісія.**

§ 28. Головний предсїдатель на тім спеціяльнім засїданю іменує пятьох делєґатів, з котрих кождий має бути з иншого стейту, а котрі будуть творити „спеціяльну шконтруючу комісію".

— Принято.

**Комісія верифікаційна.**

§ 29. Головний предсїдатель на тім спеціяльнім засїданю іменує пять делєґатів, з котрих кождий має бути з иншого стейту, а котрі будуть творити „комісію верифікаційну".

— Принято.

**Оголошене програми, делєґатів і т. п.**

§ 30. Головний екзекутивний комітет має оголосити 30 днів перед відбутєм конвенції в орґанї Союза програму, приняту ним для перепроваджeня наступаючої конвенції, як також імена одобрених делєґатів і їх заступників, вибраних після вимог статута.

— Принято.

**Засїданя комісій.**

§ 31. Комісія статутова і спеціяльна шконтруюча комісія мають мати засїдане в місцевости, означеній головним екзекутивним комітетом, де відбуде ся конвенція, один тиждень перед розпочатєм тоїж.

— Принято.

**Зорґанізоване комісій.**

§ 32. Всї висше означені комісії мають вибрати зпоміж своїх членів предсїдателя, секретаря і таких инших урядників, яких уважати-муть за потрібне для відповідного виконаня їх обовязків; коли инакше тут не застережено, всї комісії по їх іменованю мають у можливо найскорішім часї зійти ся і вибрати з поміж себе відповідних урядників.

— Принято.

**Обовязок комісії статутової.**

§ 33. Комісія статутова має переглянути статут У. Н. Союза, приготовити поправки або додатки до статута, які буде уважати за потрібні і предложити їх з своїми порученями конвенції до порішеня.

— Принято.

**Обовязок спеціяльної шконтруючої комісії.**

§ 34. Спеціяльна шконтруюча комісія має переглянути і зконтролювати книжки головного предсїдателя, головного касієра, головних секретарів, завідателя друкарні і всї инші книжки і рахунки Союза, і предложити вислїд з сеї контролї конвенції. Головні екзекутивні урядники мають предложити всї свої книги, рахунки, рекорди і другі потрібні річи сему комітетови і мають бути присутні та уділити всякої помочи, якої комісія буде жадати підчас сеї контролї.

— Принято.

**Обовязок комісії верифікаційної.**

§ 35. Обовязком комісії верифікаційної є засїсти враз з головним екзекутивним комітетом і переглянути повновласти всїх делєґатів та заступників і виготовити лїсту всїх делєґатів та заступників, котрі були правно одобрені головним екзекутивним комітетом У. Н. Союза. Ся верифікаційна комісія має достарчити на конвенцію стільки автентичних дуплїкатів таких лїст, скільки буде потреба, а спеціяльно дві лїсти виборчій комісії виборчій.

— Принято.

**Орґанїзація конвенції.**

§ 36. Конвенцію отвирає головний предсїдатель, котрий за одобренем конвенції іменує зпоміж делєґатів предсїдателя конвенції і двох містопредсїдателів. Предсїдатель конвенції покликує двох секретарів конвенції зпоміж делєґатів.

— Принято.

**Обовязок предсїдателя конвенції і містопредсїдателів.**

§ 37. Обовязком предсїдателя конвенції, а в його неприсутности містопредсїдателів, є проводити засїданям конвенції.

— Принято.

**Обовязок секретарів конвенції.**

§ 38. Обовязком обох секретарів конвенції є списувати точно і виготовити дві копії протоколу зі всїх ухвал і справ полагоджуваних на конвенції і здати з кождоденного засїданя цїлковитий і вірний звіт конвенції, а по її одобреню віддати всї копії сего протоколу головному рекордовому секретареви, котрий має втягнути сей протокол до книги ухвал головного уряду.

— Принято.

**Комісія зажалень і просьб.**

§ 39. По справоздавню верифікаційної комісії і по одобреню делєґатів, конвенція вибирає пятьох делєґатів, котрі будуть становити комісію зажалень і просьб, а їх обовязком буде вислухати всї апеляції і предложити їх з своїми увагами, враз з причинами тихже, конвенції до порішеня, а також відібрати всї письмені просьби і зажаленя вислані на конвенцію або доручені делєґатами і предложити їх зі своїми увагами і відпорученями конвенції до порішеня.

— Принято.

(Дальше буде.)